

EGYHÁZI SEGÉLYINTÉZET.

I.

Az unitárius egyházi nyugdíj-intézetre ezelőtt öt évvel már lépések tétettek. Kőváry László ur a „K. M a g v e t ő” tavalyi első füzetében újabb elveket állított a vivum aerarium és a segélyezés elveiben e nyugdíjra vonatkozólag. Még részletes terv nincs kidolgozva, a tárgy nincs bevégezve; annál fogva, azt hiszem, lehet, sőt tán kell is hozzá szólani. Megjegyzem azonban általánosságban:

Először: Korunknak áramlata a tőkehalmozás, nem azért, mintha ez cél volna, hanem az élet és jólét lehető biztosítása vonja maga után, mint eszközt, a tőkehalmozást. Mit törődik s miért is törődnek azzal a világ, hogy mellette mint reactio, mint parallel folyam halad egy más eszme — majd valaha öszszecsapnak — de kicsiny egyházunk egyházi tagjainak is e kor áramlatába bele és vele kell haladni, s igen egészséges elv, hogy a tervezett egyházi segélyintézet, mint legbiztosabbra, vivum aerariumra legyen alapítva.

Másodsor: Nyugdíj-intézetről, oly értelemben, a mint azt venni szokás, hogy t. i. bizonyos ideig folytatott szolgálat után az illető nyugalmaztassék s hiv szolgálati fejében nyugdíjából élhessen, azt hiszem, tekintve körülményeinket, állapotunkat, s e célra rendelkezés alatt állható pénzt, gondolni ez idő szerint nem lehet. Elég, ha valamely egyházi szolgálta azon pár év alatt, a melyben szolgálatra épen tehetetlen, segélyeztetik. Ezt nyugdíjnak nevezni nem lehet. Főfontosságú, hogy az egyházi szolgálta özvegyei és árvái segélyeztessenek. Nálunk protestáns papoknál nincsen a gazdaszszonyi rendszer; nálunk a papnak kiegészítő része a feleség, s az ekklezsiák majdnem oly szükségesnek tartják, hogy a papnak felesége, családja, hogy papné legyen, mint a mily szükségesnek tartják a papot; s midőn a belső ember addig, míg szolgálhat, bért is von, már annyit, a mennyit, s él belőle, már ugy, a hogy, halála után özvegye elesik a szükös jövedelemtől is, s a kin majdnem egyedül feküdt a háztartás s többnyire a gazdálkodás gondja is, az özvegy többnyire nyomoruságra jut. Azt hiszem tehát, méltán lehet a felállítandó egyházi segélyintézetben épen oly gondot fordítani a belső emberek özvegyeire, mint azok férjeire, a belső emberekre, s gondolom, e tekintetben mindenik papnak mintegy ajkán van ama Jézusi mondat: A ki egygyel az én kicsinyeim közül jót teszen, én velem teszen jót.

Végül. Az évenkénti betételekből történő segélyezés, a mely nem tekinti, hogy valaki épen azon arányban kapja vissza pénzét, s tán azok kamatát, mint a mily mértékben pénz s idő tekintetéből berakta, sőt némely oly szerencsés, hogy abból semmit vissza nem kap, legfeljebb számára és családja számára a precautio megnyugtató maradt s nyugdíj az üdvesség örök országába nyer, azt hiszem, hogy túlhaladott álláspont soha sem leend. Illik hozzánk, belső emberekhez, hogy a jézusi s apostoli korszakból való jó cselekedetek gyakorlását magunk közt meghonosítani, s annak terjedést eszközölni törekedjünk.

Ezekből kiindulva, a következő lenne a felállítandó egyházi segélyintézetre nézve a javaslatom:

1. Minden unitár. pap és mester (cantor, cantortanító, levita) ki tényleg valamely ekklezsiában szolgálatban van, korülönbség nélkül tagja a segélyző intézetnek, s köteles évenként három-három forintot befizetni a pénztárba, az ekklezsiák pedig külön-külön annyit, mennyit belső embereik együtt fizetnek. Ezen évenként mindig fizetendő pénz s e célra álló egyéb évi jövedelem vagy kamat lenne az az alap, a melyből a segélyezés fedeztetnék.

Jegyzés. Minthogy az ezelőtt öt évvel kezdeményezett, de életbe nem léptetett intézetbe már többen befizettek, befizetett pénzük ezutáni fizetendőikbe volna beszámítandó, annyi évre, a mennyinek betételeivel egyenlő volna.

2. Segélyben részesülnek a betegség, öregségi elgyengülés miatt szolgálatra képtelen papok és mesterek azon esetben is, ha segéd rendelés által egyharmad bér használat nekik törvényeink szerint meghagyatnak; ha azonban a segéd mellett kétharmad bér használatában maradnak, segélyt az idő alatt nem vonhatnak.

Megszűnik a segélyezés:

a. Ha gyógyulása annyira beállott, hogy valamely ekklezsiában alkalmaztatott.

b. Bekövetkező halál által.

c. Elvesziti igényeit a segélyhez, ha hivataláról önként lemond, kilép, más pályára megyen.

d. Ha erkölcsi hibáiért törvényes uton az egyházi főtanács által kitétetett. Ez utóbbi esetben visszakapja betételeit kamat nélkül.

3. Segélyben részesülnek a papok és mesterek (cantor, cantortanító, levita) özvegyei és árvái,

4. Csak azon árvák részesülnek segélyben, kiknek apjuk és anyjuk nincs, vagy férjhez ment.

Megszűnik az özvegy és árva segélyezése:

a. Az özvegynek halála, vagy férjhez menetele által.

b. Az árvának halála, vagy nagykorúsága által. Nagykorúság ez intézetben a 20-ik év betöltése.

Jegyzés. A segélyezett férj halála után az özvegy nyer segélyt; szintén a segélyezett özvegy halála vagy férjhez menetele után az árva nyer segélyt.

5. Az egyházi férfiak, a belső emberek segélye azon évben kezdődik, melyben egyházi szolgálatuk bére megszűnt. Még pedig 50 éves korukig kapják az egész segély egyharmadát, 50-től 65 éves korukig kétharmadát, 65-től végig az egész segélyt.

6. Az árvák segélye 5 éves koruktól kezdődik; még pedig 5 éves koruktól 10 éves korukig kapják az egész segély egyharmadát, 10-től 15 éves korukig kétharmadát, 15-től 20 éves korukig az egész segélyt.

Leány gyermekeknek segélye 20-ik év előtt történt férjhezmenetelükkel megszűnik.

7. Özvegy asszonyoknak segélye kezdődik özvegygyé lételők utáni első évben, még pedig:

a. Negyven éves korukig bármily koru nővel házasodott férfiak özvegye, ha az özvegynek elhalt belső ember férjétől árvája van, egész segélyt kap mindaddig, míg árvái vannak, illetőleg míg árvai kategóriába tartoznak; ha nincsen árva, akkor 50 éves korukig egyharmad, 50-től 65 éves korukig kétharmad, 65-től végig egész segélyt kapnak.

b. Negyven éves koruktól 55 éves korig házasodott férfiak özvegye, ha árvái vannak elhalt férjétől, kétharmad segélyt kap, míg árvai kategóriába tartoznak gyermekei; ha nincsenek árvái, az özvegy 50 éves koráig egyharmad, 50-től 65 éves koráig kétharmad, azontul egész segélyt kap.

c. Belső embertől elvált nő segélyben nem részesül, de ha gyermekei vannak azon belső embertől, kitől elváltak, apjuk halála után segélyben részesülnek az árvák.

d. Ha belső ember, ki nejétől, vagy ez ő tőle elválván, újra házasodott és második, valamint első nejétől is gyermekei árvaságra maradnak, az apa és anyák halálával e gyermekek fél árvai segélyben részesülnek fenirt életkoruk szerint.

e. Ötvenöt éves koruktól 65 éves korukig 30 éves koron felüli nővel házasodott férfiak özvegye egyharmad segélyt kap. Harmincz éves koron alóli nővel házasodott ily férfiak özvegye segélyt nem kap.

f. Hatvanöt éves koron tul házasodott férfiak özvegye segélyt nem kap.

8. A segélyezés megkezdődik 1882-ik esztendőben, illetőleg az 1882-ik évben kezdődő eseteken.

9. Az egész segély mennyiség 45 forintban állapittatik meg.

Ezen pontnál, t. i. a segélymennyiség megállításánál egy kis felvilágításra van szükség.

Fel van véve a javaslatba és kiszámításba, hogy ez évenkénti befizetés és jövedelem 1500 forint, még pedig a belső

emberek és ekklezsiáktól 1128 frt, egyéb évi jövedelmekből 372 frt. Fel van véve, hogy a segélyezendők száma 60, s alig lehet pedig több, mint az egész personalisnak harmadrésze, s mivel a segélyezés a legelső évben, tehát 1882-ben kezdődnék, azért az nem a jelenleg létező segélyezendőkre szólna, hanem az első éven kezdődő esetekre, s harmincz évet véve egy embern nyomnak, mely alatt régiek eltűnnek és újak állanak elő, az első évre két segélyezendő esnék, t. i. 60-nak 30-da, minden következő évben kettővel több, s a 30-ik évre és azon túl mindig 60, s ez állandó normalis szám lenne, habár némi ingadozással. Ezen felvételek szerint az első évben 90 forint, minden következő évben 90-nel több, s a 30-ik évben 2700 forint adatnék ki, s azontul évenként 2700 forint némi ingadozással.

Ámbár az évi 1500 forint befizetés nem fedezné az évi 2700 forint kiadást, de a harmincz év alatt évenként fel nem használt betétekből visszamaradott tőkék és azok kamatai a 31-ik évben 28,900 egynehány forintra emelkedett, a minek egy évi öt százalékos kamatja, a vivum capitalének 1500 forint évi jövedelmét, mint betétet, hozzá számítva, tenne 2945 forintot, melyből 2700 forint évenként segélyre fordittatván, maradna még az ingadozások fedezésére évenként 245 forint, s meg a benmaradandó $\frac{1}{3}$, illetőleg $\frac{2}{3}$ segély.

Hihető azonban, hogy másféle czimek alatt legalább egy pár száz forinttal több jőne évenként, mint a mennyi fenn a 372 forintban jelezve volt, a miből talán lehetne 10 év mulva a szegényebb ekklezsiákat templom- és parochialis épületei fenntartásában segíteni.

Természetes, hogy ezen segélytervezetnek megállíthatása végett szükséges volna összeírni, hogy a szabályok értelme szerint jelenleg hány segélyezendő volna. Kétségen kívüli, hogy tiz évi statistikai adatból pontosabb számot lehetne megállapítani; de sem tiz évre visszamenni, sem tiz évig várni nem lehetvén, a jelen nyújtotta statistikai adattal kellene megelégedni, s annak kellene hogy kimutassa a 30 év mulva bekövetkező segélyezendők számát, mint normalis számot. Ha több vagy kevesebbnek találtatnék az összeírtak száma jelenleg, mint az itt felvett 60, a szerint lehetne megállítani a segély mennyiségét is, t. i. a talált számot osztva 30-al, illetőleg a 90 forintot, mely jelen számítás szerint egy évre két egyénnek jutna, osztva az imént nyert quotussal.

Két eshetőség merülhetne fel: vagy az, hogy bizonyos években kevesebb lenne a segélyezendők száma, mint mennyire számítva volt; nevezük el ezt a személyre vonatkozólag *carentia*-nak, akkor a pénz benn maradna; vagy az, hogy több lenne a segélyezendők száma, mint mennyire számítva volt, nevezük el ezt a személyre vonatkozólag *abundantia*-nak, akkor mintegy előlegezni kellene a pénztárból; de *carentia*

és a b u n d a n t i a egymást 30 év folytán kiegyenlitenék. — Szintugy a 30 éves ciklusok alatt a positiv és negativ ingadozások egymást kiegyenlitenék. Egyébiránt a pénztárakban a tartaléktökének az a rendeltetése, hogy az ingadozásokat helyreépítolja.

E tervezet ellen egy nevezetes ellenvetés mintegy önként kínálkozik, az t. i., hogy az idősebb belső emberek és özvegyeik 3—4 évi betétel után már annyi segélyben részesüljenek, mint a kik 30 évtől fogva fizetnek. Azonban épen oly bizonytalan, vajjon az idősebbek a szabályok értelmében részesülnek-e s valószínűleg kevesebb ideig segélyben, mint a mily bizonytalan, vajjon az ifjabbak 3—4 évi befizetés után maguk vagy özvegyeik, vagy árváik nem szorulnak-e s valószínűleg hosszabb ideig segélyre. S aztán e tervezet a jó cselekedetek gyakorlására van alapítva, s nem épen confundálandó azon életbiztosítási eljárással, hogy kiki betéte szerint kapjon segélyt; mert itt tulajdonképen a hivatalos ekklesiák gyakorolják a segélyezést.

Egyébiránt öt éve már, hogy az egyházi nyugdíj létesíthetése megkezdett, s ámbár a környékek véleményadás végett felszólítottak, de sem statistikai adatok, sem részletesen kidolgozott szabály és tervezet nem lévén, ezek hiányában, tudtomra, érdemlegesen nem szólhattak hozzá; nem tartottam azért feleslegesnek e tervezetet nyilvánosságra hozni, akár szolgálhat az alapul a tárgyalásra, akár elvettetik. Megjegyzem különben, hogy azon nézet, miszerint 15—20 évig gyűjtessék a tőke, s akkor készíttessék meg a szabály és részletes tervezet, ebben a rohamosan haladó, eszmék, gondolatok s elvekben oly sűrűn váltakozó időben majdnem egyértelmű avval, hogy akkor ne oda fordíttassék, a mire gyűjtve és szánva volt, s alig ha ez nem egyik oka a lanyhaságnak, melylyel ez ügy később találkozott.

Mielőtt a részletes szabályok az illető helyen el nem készülnek, s egy tervezet el nem fogadtatik, addig felesleges az ügy kezeléséről szólani. Egy jól rovatozott naplókönyv, melyben a segélyezendőek születése, házasodása, részesedési aránya és a kivett pénzmennyiség évről-évre be- és mintegy előjegyeztetnék, a mint az a környékek esperességétől egyik év végén a másik évre nézve beküldetett és a K. Tanács által hozzá áttétetett, alig venne egy évből egy pár napot igénybe; nemkülönb a környékekből év végén beérkezett pénzzel, azon részének visszatartásán kívül, mely más év elején segélyben osztatnék, államadóssági kötvények bevásárlása vagy valamely pénzintézetbe betétele nem nagyon sok időt venne igénybe. De ezekről korai volna most szólani.

CSEGEZY LÁSZLÓ.